

Sankt Hans Aften. 2008

For nogle få dage siden læste jeg i avisen, at politikerne i de nye storkomuner havde let ved at miste det politiske engagement og kun blive kontrollanter af om administrationerne i de forskellige afdelinger nu overholdt det, de skulle. Det var en eller anden forsker, der havde fundet ud af. Tidens mantra: Stort er godt har lidt et knæk. ifølge ham. Vi er vist mange, der godt viste, at det ville være sådan. Det er ikke spor overraskende, at overblikket forsvinder, når det bliver så stort. Jeg tror ikke, man behøver en universitetsgrad for at finde ud af det. Det er vel blandt andet derfor vi bor i et lille bysamfund med en lille skole og med et overskueligt antal indbyggere. Et samfund, hvor man kender de ansigter man møder. Hvor man ved lidt om, hvad folk omkring en laver, hvad interesser de har. Kender deres børn osv. Der er så mange værdier i dette. Man er ikke bare et ansigt. Man er et menneske af kød og blod og følelser.

Jeg har netop i disse dage boet i Herborg i 30 år. Jeg har nu før boet i et lille samfund, der var overskueligt. Men jeg kan huske, da jeg og min familie for længe siden flyttede ind på den nedlagte gård her lige vest for byen. Noget af det, vi bemærkede, var at folk, der kom forbi lige satte en finger op til hilsen. Uanset, om de kom gående cyklende eller bilende. Så lige fingeren op og så øjenkontakt. Nogle gange blev det også til en sludder, når de mennesker, som vi ganske vist ikke kendte stoppede op. Men er det noget, det ikke er, så er det ligegyldigt. For hvad ligger der egentligt i denne ganske lille og enkle gestus. Man kan godt synes, at det kan være ret ligegyldigt. Men der ligger rigtig meget i det. Der ligger det, at de forbipasserende signalerer, at vi har set jer. Vi har bemærket jer. Og vi byder jer velkommen til området. Og I er os ikke ligegyldige. Når man går på gaden her i byen er det svært ikke at hilse på folk man møder. Det er naturligt at gøre det. En af mine bekendte, som også er opvokset i sådan et lille overskueligt samfund, fortalte, at da han som barn kom på ferie i København, selvfølgelig tog det med sig, at man hilste på folk man mødte. Så det var et lille nik til hilsen. Men det bliver hurtigt en uoverskuelig ting, hvis det er på Strøget i København. Og de fleste af de mennesker, man møder, kender man jo heller ikke. Man ved ikke hvor de bor, hvem de er i familie med, og hvor de er på vej hen. Det ved man mere om i et samfund som vores. Selvom vi måske ikke har et dybere kendskab til de mennesker vi møder. Hvis der i længere tid ikke bliver trukket fra vinduerne i genboens hus, så begynder man at undres over, hvad der ligger bag. Når man hører om folk, der har ligget døde i lang tid, uden at nogen har bemærket noget usædvanligt, så er det næsten altid fra større byer. Det sker sjældent i et lille samfund. Der er en eller anden form for tryghed ved det, som er svært at finde i et større bysamfund.

Man taler meget om det multikulturelle samfund. Jamen vi har altid haft det. Og det glemmer man nogen gange, når der skal lovgives om samfundet og de mennesker, det indeholder. For mange år siden, lavede man nye regler for fiske ri. Det var noget med, at hvis man ikke havde det som hovederhverv, så måtte man kun fange ganske lidt. Det passede sikkert også godt på Esbjerg, Hanstholm osv. men det passede ikke på fjordfiskerne ved f.eks. Limfjorden. Mange af dem var deltidsfiskere, som drev landbrug ved siden af. Så havde de en lille jolle, de sejlede ud og fiskede og solgte fangsten på auktionen om morgenen. Det blev forbudt. Man havde glemte disse deltidsfiskere i lovgivningen. Det gav tilbage i 70-erne store problemer og kampe mellem fiskerikontrollen og de små fiskere. Fordi det var deres livsform, man lovgav imod. Man kan ikke uden videre ved lov forbyde en kulturform uden at det medfører, at folk omgår loven. Og det gav virkelig store problemer med stormøder i Løgstør, hvor vrede fiskere mødtes med politikere. Man havde ikke været opmærksom på, at fiskerkulturen for en fisker ved en større fiskerihavn og så et lille fiskerleje ikke er den samme. Når man ved lov forbyder en livsform eller en kultur, så giver det virkelig ballade. Folk finder sig simpelthen ikke i det. Sådan er det også i dag. Det er lige før, man er ved at forbyde bestemte kulturer. Det er så med et religiøst grundlag, men resultatet vil være det samme. Folk gør oprør, når deres livsform er truet. Og jeg synes faktisk det er et sundhedstegn, når folk reagerer imod noget sådant. Det samme kender vi fra lokalt hold. Hvis man bestemmer sig for at nedlægge de små skoler. Altså at man angriber den kultur, man har på det område, så gør man,

som man også har gjort i Herborg. Man laver en friskole, og hvad har man så sparet? Kroner 0,00!

For vi ved godt i Herborg, som så mange andre steder, at stort er måske nok godt. Men overskuelighed er bedre. Og i den forbindelse vil jeg gerne fortælle en lille historie fra det virkelige liv. Jeg ynder at fortælle den som billede på, hvad overskuelighed kan betyde.

Det er fra min tid som skoleinspektør på Nr. Vium skole, som på mange måder kan sammenlignes med Herborg.

En dreng fra 2. kl. kom en morgen ind til mig på kontoret. ”Erling, der er nogen der har malet med spraymaling nede i cykelkælderen!” Jeg gik med ham ned, og han viste mig, hvor det var. Jeg kunne se, at det var sket for få min. siden, men drengen havde ikke set noget om, hvem det var.

Til morgensangen et kvarter senere nævner jeg det skete og appellerer til, at de skyldige selv melder sig, så vi kan få den sag ud af verden.

To min. efter morgensangen står der to brødebetyngede drenge på kontoret og meddeler, at det er dem, der har gjort det. Vi går ned i kælderen, og jeg beder dem om at få det fjernet. Evt. med hjælp og vejledning fra pedellen. Et kvarter senere er det ordnet, og sagen ude af verden.

På en stor skole, er det meget lidt sandsynligt, at det var gået sådan, men overskueligheden gør, at drengene ved, at de ikke kan skjule sig. Kommunikationen bliver også overskuelig. Drengen i anden går alligevel forbi mit kontor, og han kender mig. Vi har snakket sammen før. Han skal ikke over i en anden bygning og finde kontoret og derefter snakke med en, han måske dårligt kender.

Grunden til, at jeg nævner sådan en lille historie er, at den viser det, som kan være så svært at forklare politikere og det er så svært at bruge det i en overordnet diskussion om, hvad der er bedst den store eller lille skole. Fordi det er noget af det, som den lille skole kan set i forhold til den store. Stort eller småt. De kloge hoveder har argumenteret både for det ene og det andet, og ingen tvivl, der er fordele ved begge, men det er aldrig bevist, at eleverne er dårligere rustet, hvis de kommer fra en lille skole. Man er så i øjeblikket ved fra folketingspolitisk hold at gøre det sådant, at det er svært for de små skoler, man kræver så mange unødvendige ting, så det bliver en for stor byrde for de små. Sådan kan man også kvæle en kultur. Simpelt hen gøre det så svært, at kulturen uddør fordi den ikke har kapacitet til at tilpasse sig. Nogen kan sikkert huske, hvor svært det blev for nogle små virksomheder, da man pludseligt skulle til at føre momsregnskab og kildeskatteregnskab. Nogen af de små virksomheder havde ikke kapacitet til at klare disse opgaver og måtte stoppe. Den lille husmand skulle også pludseligt til at være regnskabskyndig. Alt dette er så senere tiltaget ganske væsentligt, så det faktisk kræver ret meget at klare alle de ting, der skal holdes styr på ud over det, som virksomheden ellers arbejder med som hovedopgave. At producere mælk, mure huse op, eller lave kloaker. Dette fænomen kalder man også bureaukratisering. Alle regeringer, uanset om de kommer fra venstre eller højre side af folketingsalen har sagt, at de ville gøre det mindre, og alle regeringer. Incl. den nuværende har gjort lige det modsatte. Det er nøjagtigt som alle lokalpolitikere har sagt, at de ville gøre meget for at bevare de små samfund. Og så gør de lige det modsatte. Alle nye bolig- og industriområder laves i byerne. Skolerne centraliseres. De store byer får en flot hovedgade til mange millioner. Det er der nemlig præstige i. Der er ingen præstige i at vedligeholde det eksisterende. Som Flemming Jensen sagde i et teaterstykke her sidste år. Det var nu om storpolitik, men som han sagde: Alle kan se, hvad der er galt, men ingen gør noget ved det. - Og hvorfor? Fordi der er valg igen om fire år. Så simpelt er det.

De eneste vagthunde, der kan holde dem op på, at der ikke sker det, der skal ske er os vælgere. borgere i samfundet. Det er vores ansvar at fortælle dem, hvad vi oplever i dagligdagen, hvad vore behov er osv., osv.

For det er vigtigt, at styrke det lokale. Det er vigtigt, at vi gang på gang fortæller magthaverne, at de siger et og gør noget andet. Vi skal nemlig have det sådan, at vi også til næste år kan fejre en set. Hans Aften i Herborg og i andre små sogne rundt omkring. Ja ikke blot om et år, men om ti og

hundrede år. Der er så mange fundamentale værdier i de små samfund, så det må ikke gå til grunde. Det er Vores opgave indædt at fortsætte med at kæmpe for det. Og tro mig. Hvis jeg kender sognet ret, så sker det også.

Det er mit inderlige håb, at man har held med at vise sin eksistensberettigelse i fremtiden. Jeg tror ikke på det bliver lettere. Tvært imod. Det bliver endnu mere nødvendigt, at der er nogle ildsjæle, der har energien til at trække i den rigtige retning. Og at der er mange, der støtter op om det. Så jeg vil ønske sognet tillykke med det sidste rigtig gode skridt i den retning. Friskolen. Jeg håber den må vokse og trække masser af elever til. Jo mere sognet er i stand til at fremvise af den slags initiativer, jo mere sande bliver ordene: Det kan godt være at stort er godt for økonomien, men overskuelighed er bedre for menneskene.

Med disse ord vil jeg ønske jer alle en god aften. Hyg jer og nyd det. Det er en vigtig del af det. Tak.